

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та аудиту

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Декан економічного факультету
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Віталій ДЯЧЕК

02. 2025 р

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ

(з метою визначення здатності успішно виконати освітню програму)
для осіб, що поновлюються / переводяться на навчання
за освітньо-професійними програмами
«Бізнес-аналітика та міжнародна статистика» (спец. 051 «Економіка»),
«Облік і оподаткування» (спец. 071 «Облік і оподаткування»)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харків - 2025

МОДУЛЬ 1 «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ»

Предмет та методи політичної економії

Визначення предмета політичної економії в процесі розвитку економічної думки. Нова парадигма політичної економії. Сучасні визначення предмета політекономії. Сучасні методи політичної економії. Функції політекономії. Роль та місце політичної економії у формуванні економічної політики.

Виробництво матеріальних благ та послуг

Сутність та структура економічної системи. Класифікація економічних систем за різними ознаками. Преваги та недоліки сучасної змішаної економіки. Сучасні моделі змішаної економічної системи: німецька, американська, японська, інші. Формування української моделі економічної системи.

Економічні потреби та інтереси

Власність як економічна категорія. Типи і форми власності. Необхідність реформування власності в умовах переходу до ринку. Роздержавлення та приватизація: цілі, сутність, напрями, наслідки. Проблеми реформування власності в Україні і в інших країнах світу.

Економічна система та закони її розвитку.

Економічні теорії про вартість товару: теорія трудової вартості, теорія "трьох факторів", теорія граничної корисності. Особливості дії закону вартості. Види грошей. Особливості сучасних грошей. Функції грошей. Рівняння обміну Фішера. Закон грошового обігу. Особливості грошового обігу в Україні. Сучасна грошова система. Інфляція, її особливості у сучасній економіці.

Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Сучасні форми та системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата та зв'язок із вартістю робочої сили. Проблеми зайнятості та безробіття у сучасних умовах. Особливості безробіття в Україні та інших країнах світу. Необхідність державного регулювання зайнятості.

Процес накопичення капіталу.

Монополії Діалектика зв'язку товару, грошей та капіталу. Сутність, види, форми капіталу. Концентрація та централізація капіталу. Процес накопичення капіталу. Валові та чисті інвестиції. Монополії та їх роль у сучасній економіці. Транснаціональні (ТНК) та багатонаціональні корпорації (МНК). Антимонопольне законодавство в світі та Україні. Змістовний модуль 2. Галузеві та світові особливості руху капіталу

Сучасні теорії витрат виробництва та прибутку

Сучасні теорії витрат виробництва. Сучасна класифікація витрат. Види витрат виробництва та проблема їх зменшення. Практична значущість різних видів витрат виробництва. Собівартість товару і його структура. Види, сутність та функції прибутку. Норма прибутку. Фактори, які впливають на норму прибутку. Практична значущість різних видів прибутку. Проблеми отримання прибутку в Україні та інших країнах світу.

Ринок та його інфраструктура

Сутність, види та функції сучасного ринку. Закон попиту та закон пропозиції. Нецінові фактори попиту і пропозиції. Ціна товару: сутність, 9 видів, фактори, що на неї впливають. Особливості ринкових відносин в Україні. Необхідність, сутність, види та функції підприємництва. Інфраструктура ринку та її складові. Фондові та товарні біржі, біржі праці, інші.

Домогосподарство в системі економічних відносин

Специфіка аграрних відносин. Проблеми формування аграрних відносин в Україні та інших країнах світу. Рентні відносини. Ціна землі. Проблеми формування агропромислового комплексу.

Підприємство як товаровиробник

Підприємство: сутність, функції, види, роль у ринковій економіці. Сучасні види підприємств: приватні, акціонерні товариства, холдинги, інші. Промисловий капітал, його кругообіг та обіг. Час обороту капіталу та показники обороту. Основний та оборотний капітал. Політика прискореної амортизації. Проблеми функціонування промислового капіталу

Сучасні проблеми суспільного відтворення та економічного зростання

Процес виробництва та відтворення. Суспільне відтворення та його види: просте, розширене та звужене відтворення. Умови реалізації суспільного продукту при простому і розширеному відтворенні. Проблеми економічного зростання у сучасних країнах світу.

Економічний розвиток

Зміна ролі держави у сучасній економіці. Економічні функції держави. Сутність, цілі, важелі (інструментарії) та основні напрями регулювання економіки. Проблеми регулювання економіки в Україні та інших країнах світу.

Господарський механізм в системі суспільного виробництва

Купецький та торговий капітали. Сучасний торговий капітал. Торговий прибуток і механізм його отримання. Чисті та додаткові витрати обігу. Сучасні види та форми торгівлі у світі. Проблеми розвитку торгівлі в Україні та інших країнах світу.

Сучасні економічні системи

Процес виробництва та відтворення. Суспільне відтворення та його види: просте, розширене та звужене відтворення. Умови реалізації суспільного продукту при простому і розширеному відтворенні. Проблеми економічного зростання у сучасних країнах світу.

Суть та структура світового господарства

Особливості сучасного етапу розвитку світового господарства. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу та Україна. Міжнародна торгівля на початку XXI століття, її роль, форми та тенденції. Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка, особливості, наслідки. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Етапи розвитку світової валютної системи. Особливості сучасного етапу розвитку валютної системи. Міграція робочої сили у сучасному світі. Науково-

технічне співробітництво, спільне спорудження об'єктів, інші форми міжнародних відносин.

Рекомендована література

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія. Політекономія. Практикум: навчальний посібник / За ред. Віктор Дмитрович Базилевич. Київ: Знання, 2013. 494 с.
2. Ватаманюк З. Вступ до економічної теорії: підручник / Ред. З.Ватаманюк. 3-тє вид., доп. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 501 с.
3. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.
4. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник; Е.М. Забарна, О.М. Козакова, Н.О. Задорожнюк та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
5. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія : навчальний посібник для вузів / Анатолій Васильович Сірко. Київ : ЦУЛ, 2014. 414 с.
6. Яворська Ж.Б. Електронний навчальний посібник до вивчення курсу навчальної дисципліни «Основи економічної теорії». Львів. 2023. 119 с. URL: <https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/yavorska-posibnyk-osnov-ekont-teoriyi.pdf>.

МОДУЛЬ 2 «МІКРОЕКОНОМІКА»

Введення в мікроекономіку.

Становлення мікроекономіки як напряму економічної теорії. Класична школа. Маржиналізм. Предмет і метод дисципліни. Індивідуальні економічні суб'єкти. Модель економічного кругообігу. Функції мікроекономіки. Методологія. Методи аналізу, групування, математичного моделювання, оптимізації, диференціювання. Принципи науки. Обмеженість ресурсів та раціональний вибір. Крива виробничих можливостей. Граничний аналіз. Рівновага системи.

Товарні ринки: основи теорії попиту та пропозиції.

Ринковий механізм. Попит. Закон попиту. Функція попиту. Чинники попиту. Пропозиція. Закон пропозиції. Функція пропозиції. Чинники пропозиції. Ринкова рівновага. Моделі ринкової рівноваги. Надлишок виробника. Надлишок споживача. Цінова еластичність попиту. Фактори еластичності попиту. Цінова еластичність пропозиції. Фактори еластичності пропозиції. Еластичність за доходом. Перехресна еластичність.

Теорія споживчої поведінки.

Раціональність споживача. Кількісний підхід. Корисність. Гранична та загальна корисність. Закон спадної корисності. Таблиці Менгера. Рівновага споживача. Закони Госсена. Порядковий підхід. Крива байдужості, їх види. Бюджетне обмеження. Лінія «дохід – споживання». Лінія «ціна – споживання». Гранична норма заміщення. Крива Енгеля. Ефект доходу. Ефект заміщення. Нормальні товари. Товари Гіффена. Виведення функції попиту.

Загальна теорія фірми і витрат.

Фірма. Економічна природа фірми. Виробнича функція. Критерії розподілу фірм. Типи ринкових структур. Прибуток. Витрати. Внутрішні витрати. Зовнішні витрати. Бухгалтерський прибуток. Економічний прибуток. Короткостроковий період. Постійні витрати. Змінні витрати. Загальні витрати. Середні витрати. Граничні витрати. Зв'язок між граничними та середніми витратами. Довгостроковий період. Ефект масштабу.

Ціна і обсяг виробництва фірми в умовах досконалої конкуренції.

Оптимальний обсяг виробництва. Валовий підхід. Досконала конкуренція. Ціна та обсяг виробництва. Короткостроковий період. Загальний дохід. Загальні витрати. Рівновага фірми. Граничний підхід і поведінка фірми на ринку. Граничний дохід. Граничні витрати. Правило максимізації прибутку. Економічний прибуток. Гранична фірма. Нормальний прибуток. Довгострокова рівновага.

Ринкова влада і ринки недосконалої конкуренції.

Монополія. Ринкові бар'єри. Природна монополія. Технологічна монополія. Доцільна монополія. Прибуток монополії. Неефективність монополії. Індекс Герфіндаля. Індекс монопольної влади. Індекс концентрації. Цінова дискримінація. Монополістична конкуренція. Рівновага фірми в умовах монополістичної конкуренції. Олігополія. Дуополія. Ламана крива попиту. Картель. Стратегії ціноутворення в олігополії.

Ринки економічних ресурсів.

Ринки ресурсів. Правило оптимальної кількості ресурсу. Ринок праці. Попит на працю. Чинники пропозиції праці. Граничний продукт. Рівень оплати праці. Оптимальна кількість праці для конкурентної фірми. Рівновага на ринку праці. Монопсонія. Грошовий капітал. Ставка дисконтування. Фізичний знос капіталу. Моральний знос. Попит на землю. Пропозиція обмеженого ресурсу. Рента. Ринок землі. Ціна землі.

Виробництво суспільних благ та держава як економічний суб'єкт.

Держава як економічний суб'єкт. Права власності на ресурс. Специфікація і захист прав власності. Позитивні зовнішні ефекти. Негативні зовнішні ефекти. Інтерналізація зовнішнього ефекту та ринкова рівновага. Суспільні блага. Змішані блага. Клубні блага. Виключеність із споживання. Конкурентність у споживанні. Суспільна вигода. Суспільні витрати. Попит та пропозиція на суспільні блага. Ціна суспільного блага.

Рекомендована література

1. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): навчальний посібник / Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018.
2. Мартин О.М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
3. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022.
4. Мірясов Ю.О. Збірник задач з мікро- та макроекономіки». Х.: ХНУ, 2020. 36 с.
5. Мірясов Ю.О. Економічна теорія: мікро- та макроекономіка / навч. Посібник. Х.: ХНУ, 2020. 98 с.

ЗАВДАННЯ СПІВБЕСІДИ

для осіб, що поновлюються / переводяться на навчання за освітньо-професійними програмами «Бізнес-аналітика та міжнародна статистика» (спец. 051 «Економіка»), «Облік і оподаткування» (спец. 071 «Облік і оподаткування») першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Блок 1: Економічна теорія (30 питань)

1. Що вивчає політична економія та які її основні методи дослідження?
2. У чому полягає відмінність між економічною теорією та політичною економією?
3. Які функції виконує політична економія в суспільстві?
4. Що таке економічна система? Назвіть її основні типи.
5. Які переваги та недоліки має ринкова економіка?
6. Чим характеризується змішана економічна система?
7. Які особливості німецької, американської та японської моделей економіки?
8. Що таке власність як економічна категорія? Які існують її форми?
9. Як відбувається процес роздержавлення та приватизації в економіці?
10. Які проблеми реформування власності спостерігаються в Україні?
11. Поясніть суть закону вартості та його вплив на економіку.
12. Що таке інфляція? Які її основні причини та наслідки?
13. Які існують основні функції грошей у ринковій економіці?
14. Що таке закон грошового обігу?
15. Як впливає рівняння обміну Фішера на аналіз грошового обігу?
16. Що таке товарна форма організації суспільного виробництва?
17. У чому різниця між номінальною та реальною заробітною платою?
18. Які існують сучасні форми заробітної плати?
19. Чим викликана необхідність державного регулювання зайнятості?
20. Що таке концентрація та централізація капіталу?
21. Які основні форми капіталу існують?
22. Що таке транснаціональні корпорації та їхній вплив на економіку?
23. Яке значення антимонопольного законодавства у світовій економіці?
24. Які особливості міжнародного руху капіталу в сучасному світі?
25. Як класифікуються витрати виробництва?
26. Що таке собівартість товару та які її основні складові?
27. Які фактори впливають на норму прибутку підприємства?
28. Які існують види ринків та їхні основні функції?
29. Чим відрізняється фондова біржа від товарної?
30. Які фактори впливають на формування ціни товару?

Блок 2: Мікроекономіка (30 питань)

1. Що таке мікроекономіка та які її основні розділи?
2. Як визначається обсяг виробництва за кривою виробничих можливостей?
3. Що таке граничний аналіз у мікроекономіці?
4. Як взаємопов'язані попит і пропозиція?
5. Які чинники впливають на зміну попиту та пропозиції?
6. Що таке еластичність попиту та як вона визначається?
7. Що таке споживчий вибір та які його основні моделі?
8. У чому суть першого та другого законів Госсена?
9. Як розраховується бюджетне обмеження споживача?

10. Що таке виробнича функція?
11. Як відрізняються короткострокові та довгострокові витрати фірми?
12. Що таке досконала конкуренція?
13. Які існують види ринкових структур?
14. Як функціонує монополія та в чому її основні ризики?
15. Що таке монополійна влада та як її вимірюють?
16. Як працює модель дуополії?
17. Що таке ринок праці та які його основні особливості?
18. Як визначається рівноважна заробітна плата?
19. Що таке інвестиційний ринок і як він працює?
20. Як розраховується дисконтована вартість майбутніх доходів?
21. Які бувають форми підприємств та їхня економічна роль?
22. Як оцінюється ефективність використання економічних ресурсів?
23. Що таке виробничі витрати та їхні основні види?
24. Які особливості аграрного ринку?
25. Як оцінюється ефективність державного втручання в економіку?
26. Що таке рента та які її види?
27. Яке значення міжнародного поділу праці?
28. Які фактори впливають на попит на працю?
29. Що таке оптимізація виробничих процесів?
30. Як держава регулює економічні відносини?

Блок 3: Аналітичне мислення та економічна логіка (30 питань)

1. Назвіть п'ять найактуальніших економічних проблем України сьогодні.
2. Уявіть, що ви стартапер. Назвіть 5 джерел фінансування для вашого бізнесу.
3. Чи варто зараз підвищувати податки для бізнесу в Україні? Обґрунтуйте.
4. Як впливає цифровізація на облік та оподаткування підприємств?
5. Як би ви пояснили людині без економічної освіти, що таке інфляція?
6. Ви працюєте у сфері обліку та аудиту. Назвіть основні ризики фінансових шахрайств.
7. Чому компанії змінюють податкову юрисдикцію?
8. Ви плануєте інвестувати кошти. Які критерії вибору інвестиційного проєкту ви будете використовувати?
9. Як ви оцінюєте рівень тіньової економіки в Україні? Які шляхи її детінізації?
10. Чи варто змінювати податкову систему України для стимулювання бізнесу? Чому?
11. Які фактори найбільше впливають на курс національної валюти?
12. Ви отримали 100 000 грн. Як ви їх використаєте для отримання максимального прибутку?
13. Ви стали міністром фінансів. Які ваші першочергові кроки для покращення економіки країни?
14. Що є більш ефективним для економіки: високі податки чи податкові пільги?
15. Ви стали економічним радником президента. Які основні реформи ви запропонуєте?
16. Які переваги та недоліки має інфляція для економіки?
17. Які види ринкових структур ви знаєте? Яка з них є найефективнішою?
18. Які економічні показники найкраще демонструють фінансовий стан країни?
19. Що впливає на рівень зайнятості в країні?
20. Ви отримали грант на розвиток власного бізнесу. В яку галузь ви вкложите кошти?
21. Які переваги та ризики міжнародної економічної інтеграції для України?
22. Ви розробляєте стратегію розвитку малого бізнесу. Які заходи ви запропонуєте?
23. Чому деякі країни стають економічно успішними, а інші – ні?
24. Які тенденції глобалізації впливають на економіку України?
25. Ви стали фінансовим директором великої компанії. Які перші рішення ви ухвалите?

26. Чим відрізняється фіскальна політика від монетарної?
27. Як цифровізація змінює фінансові ринки та банківську систему?
28. Чому важливо оцінювати ризики перед початком бізнесу?
29. Які показники економічного розвитку країни є найважливішими для інвесторів?
30. Як впливають зміни у податковому законодавстві на бізнес-середовище?

Блок 4: Практичне застосування знань (30 питань)

1. Як знання з бізнес-аналітики можуть допомогти у прийнятті фінансових рішень?
2. Наведіть приклад, коли якісна економічна аналітика допомогла бізнесу уникнути ризиків.
3. Як оцінити ефективність реклами у соцмережах?
4. Ви працюєте у банку. Які фактори впливають на рішення про видачу кредиту?
5. Як автоматизація бухгалтерського обліку впливає на ефективність підприємства?
6. Які методи аналізу ринку ви б застосували для відкриття нового бізнесу?
7. Які програмні засоби використовуються для аналізу великих економічних даних?
8. Наведіть приклад, як бізнес-аналітика допомогла покращити маркетингову стратегію компанії.
9. Як впливають нові цифрові технології на систему оподаткування?
10. Як методи аналізу ризиків допомагають приймати управлінські рішення?
11. Як інструменти штучного інтелекту застосовуються в аналізі фінансових ринків?
12. Які основні складові бізнес-плану та як їх оцінити?
13. Які переваги і ризики має використання криптовалют у бізнесі?
14. Як можна оцінити ефективність фінансового управління підприємства?
15. Як макроекономічні показники впливають на бізнес-стратегію компанії?
16. Чому важливо враховувати поведінкові аспекти при розробці податкової політики?
17. Як аналіз фінансових звітів допомагає приймати стратегічні рішення?
18. Як можна використовувати економетричні моделі для прогнозування економічного зростання?
19. Як сучасні технології впливають на ринок праці та зайнятість?
20. Чому важливо мати ефективну систему управління ризиками в бізнесі?
21. Які основні принципи сталого розвитку в економіці?
22. Як глобалізація впливає на податкову політику країн?
23. Як можна мінімізувати податкові ризики підприємства?
24. Як аналіз великих даних (Big Data) впливає на управлінські рішення?
25. Які економічні фактори впливають на коливання валютних курсів?
26. Як можна використати статистичні методи для оцінки інвестиційної привабливості?
27. Як можна підвищити ефективність фінансового контролю на підприємстві?
28. Чому важливо враховувати економічні цикли при веденні бізнесу?
29. Які економічні показники важливі для оцінки ефективності державного управління?
30. Як міжнародні економічні тенденції впливають на фінансову стратегію компанії?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальне оцінювання співбесіди проводиться за 100-бальною шкалою, якщо за результатами співбесіди заявник набрав 50 або більше балів, то загальною оцінкою рівня підготовленості заявника до навчання за обраною освітньою програмою буде: «здатний виконувати освітню програму», якщо ж кількість набраних балів виявиться меншою за 50, – «нездатний виконувати освітню програму».

Співбесіда (з метою визначення здатності успішно виконати освітню програму) для осіб, що поновлюються / переводяться на навчання за освітньо-професійними програмами «Бізнес-аналітика та міжнародна статистика» (спец. 051 «Економіка»), «Облік і оподаткування» (спец. 071 «Облік і оподаткування») першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається з чотирьох блоків. Кожен блок включає перелік певних питань.

Абітурієнт отримує з кожного блоку по одному питанню та розкриває його зміст. Кожне питання (максимально 25 балів) оцінюється за наступними критеріями:

1. Вірна відповідь (тема повністю розкрита, наведені приклади) – 20-25 балів.
2. Неповна вірна відповідь (відповідь вірна але не повністю розкрита) – 10-19 балів.
3. Частково невірна відповідь (відповідь частково вірна, має правильний вектор роздумів) – 1-9 балів.
4. Повністю невірна відповідь (відповіді немає або взагалі невірна) – 0 балів.

Максимальна сумарна кількість набраних балів – 100. Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість балів за результатами співбесіди складає не менше 50 балів.

Програму схвалено:

на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту, протокол № 11 від 03.02.2025 р.

Програму погоджено:

на засіданні науково-методичної комісії економічного факультету, протокол № 8 від 03.02.2025 р.

В. о. завідувачки кафедри статистики,
обліку та аудиту

Тетяна СЛЮШИНА

Голова науково-методичної комісії
Економічного факультету

Дар'я ЗАГОРСЬКА